

TELEFON 45-85

VOJNI INVALIDI

List izhaja vsakega prvega v mescu. Posamezna številka 40 cent. / Naročnina mesečno 40 c. / Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Petarcova ulica št. 36.

Nerešeno vprašanje

Čeprav smo že večkrat pisali o vprašanju, kdaj je invalidska zadeva posameznika dokončno rešena in kdaj pripada upravičencu invalidnina, vendar je iz mnogih vprašanj, ki jih naše združenje dnevno prejema, razvidno, da je med nami še mnogo vojnih žrtev, ki jim zadeva ni povsem jasna. Prav to dejstvo nas sili, da o tem vprašanju ponovno spregovorimo.

Vse pravice, ki priznanim invalidom pripadajo, so bile dosežene z različnimi invalidskimi zakoni. Mnogi invalidi in ostale vojne žrtve so z invalidskim zakonom iz l. 1929. izgubili svoje pravice. Toda bivša invalidska uredba iz l. 1938. je vsem tem dala ponovno pravico, potegovati se za svoje invalidske pravice. Upoštevati pa je treba dejstvo, da so z uredbo določene pravice in tudi postopek, kako se te pravice dosežejo. Na žalost se prav vsi invalidi in ostale vojne žrtve zavedajo svojih pravic, mnogi pa pri tem pozabljajo na postopek in nočejo o zadevnih predpisih prav nič slišati. Te še prav posebno opozarjamo na to, da brez priznanja zaščite ne more biti nikomur nakazana invalidnina. Popolno pravico do zaščite in invalidnine ima pa samo tisti, katerega invalidska zadeva je dokončno rešena.

Kdaj je to doseženo?

Člen 71 bivše uredbe o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtev določa:

»O priznanju in izgubi pravice do državne zaščite in pomoči odločajo na prvi stopnji sodniki poedinci pri okrožnih sodiščih, na drugi in poslednji stopnji pa vrhovno invalidsko sodišče.«

Da ne bi kdo nepravilno tolmačil tega člena uredbe moramo navesti še člen 77, ki pravi:

»Invalidska sodišča prve stopnje predložijo vrhovnemu invalidskemu sodišču po uradni dolžnosti vse predmete, po katerih je prisojena invalidnina ali kakšna pravica po tej uredbi.«

Ze iz člena 71 je razvidno, da je vrhovno invalidsko sodišče druga in

poslednja stopnja za vse invalidske predmete, toda v členu 77 je povsem natančno določeno, da morajo biti vsi predmeti, po katerih je prisojena invalidnina ali kakšna pravica, poslani vrhovnemu invalidskemu sodišču, ki izda veljavno rešenje, s katerim se določi prizadeti vojni žrtvi zaščita in invalidnina.

Iz obrazloženega razvidi vsakdo, da rešenje sodišča prve stopnje še ni odločilno za prejemanje invalidnine, marveč mora biti to rešenje potrjeno od vrhovnega invalidskega sodišča. Prav v tem je vzrok, da invalidski predmeti mnogih vojnih žrtev še niso rešeni. Ze pred začetkom vojne so biti ti predmeti po navedenih določilih poslani v Beograd, kjer je poslovalo vrhovno invalidsko sodišče. Zaradi vojnih dogodkov niso bili vrnjeni, čeprav je bilo mnogo teh predmetov že rešenih. Vse tiste vojne žrtve, katerih predmeti so ostali v Beogradu, bodo pač morale počakati, da bodo ti vrnjeni po diplomatski poti.

Je pa še drugo nerešeno vprašanje. Pred začetkom vojne je bilo še večje število invalidskih predmetov nerešenih pri sodiščih prve stopnje. Ti predmeti pa so bili medtem že rešeni. Čakajo edino le še take zadeve, katerih rešitev je odvisna od izvida pregledne komisije. In ravno taki invalidi in ostale vojne žrtve, ki že imajo rešenje invalidskega sodišča prve stopnje, največkrat vprašujejo, kdaj bodo prejeli invalidnino. Vsem tem ponovno naglašamo, da jim je po veljavnih predpisih nemogoče nakazati invalidnino, dokler nimajo rešenja vrhovnega invalidskega sodišča. Ko bi bilo to v Ljubljani osnovano, bi bili vsi ti predmeti takoj rešeni. Rešiti bi se pa dalo to vprašanje tudi na ta način, da bi se proglasili sklepi invalidskega sodišča prve stopnje za veljavne in bi se na osnovi teh nakazovala invalidnina. Invalidsko združenje je že prosilo za uveljavljenje tega praktičnega postopka in prepričani smo, da se bo to tudi izvedlo.

O dolžnostih članov združenja vojnih invalidov

Ako čitamo v našem glasilu dopise posameznih krajevnih odborov, tedaj lahko opazimo, da se mesce za mescem vrstijo opomini, naj člani izpolnjujejo svoje dolžnosti. Med osnovne dolžnosti člana vsakega društva spada plačevanje članarine. Pri zaščitenih članih je urejeno tako, da se članarina in naročnina za list odtegujeta od mesečne invalidnine. Toda to velja samo za one, ki so že priznani in ki prejema invalidnino. Nemogoče je pa to pri tistih, ki invalidnine še ne prejema.

Znano je, da je še precejšnje število vojnih invalidov in ostalih vojnih žrtev, ki že imajo rešenje invalidskega sodišča prve stopnje. Ti so s tem že pridobili zaščito, toda ker ne prejema invalidnine, se jim članarina ne more odtegovati od te, marveč je njihova dolžnost, skrbeti za to, da redno plačujejo tako članarino, kakor tudi naročnino za list. Zavedati se namreč morajo, da je odbor upravičen črtati iz svojega seznama vse člane, ki ne izvršujejo svojih dolžnosti, to je take, ki ne plačujejo članarine.

Med druge dolžnosti vsakega člana spada tudi, da zastopajo in dostojno

branijo interese invalidov in invalidskega združenja.

Vojne žrtve smo se zblizale že s samim dejstvom, da nas je usoda nekaterih več, druge manj prizadejala. Vojna je pustila na nas svoje posledice in iz nas ustvarila veliko družino. Kakor se člani ene družine potegujejo drug za drugega, si medsebojno pomagajo in skrbijo za to, da si medsebojno lajšajo življenje, prav tako mora biti tudi v naši veliki družini. Ni dovolj, da se vsak posameznik briga za dosego svojih pravic, po bratovsko naj pomagata tudi svojemu sotrpinu, če le more in če je ta njegove pomoči potreben. Ni prav, če vsakdo pričakuje pomoči le od odborov, pač pa naj po svojih močeh pomaga onim, ki si sami pomagati ne morejo.

Sloga in pravo iskreno medsebojno tovarištvo bi morala vladati med vsemi vojnimi žrtvami. Nič ni namreč gršega nego zavist. In prav to je često opaziti med vojnimi žrtvami. Nikar ne priznavajte in upoštevajte samo lastne bede, marveč imejte odprte oči tudi za potrebe svojega sotrpina. Njegova beda, njegova potreba je mno-

gokrat večja od vaše. Uvidevnost, resnično in pravo tovarištvo naj nas družita in naj nam dajeta obeležje složne družine.

Kakor prinaša pomlad v naravo novo življenje, tako naj prinesejo pomladanski sončni žarki novo, lepše in složnejše sodelovanje med vse vojne žrtve. Dostojno, složno in iskreno ter

tovariško sodelovanje, medsebojna pomoč in uvidevnost, vse to so čednosti, ki so nam nujno potrebne. Zavedati se moramo, da se danes na bojnih poljanah ustvarja nova doba in nov red, kar bomo doživeli le, če se bomo dostojno pripravljali in ne bomo nasledili kvarnim vplivom raznih zaslepljenecv.

Vsemu članstvu in čitateljem

želimo

zadovoljne in blagoslova polne

Velikonočne praznike

POKRAJINSKI ODBOR — UREDNIŠTVO IN UPRAVA LISTA

Nekaj misli o invalidskem fondu

Z bivšo uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah je bil osnovan tudi narodni invalidski fond. Njegova ustanovitev, ureditev in njegovo poslovanje je določeno in točno predpisano v §§ 88-96 imenovane uredbe. Naš namen, tolmačiti posamezne člene teh določil, marveč hočemo v kratkem očrtati potrebo prenosa celokupnega delovanja tega fonda na invalidski oddelek pri Visokem komisariatu v Ljubljani.

V § 89 bivše invalidske uredbe je določena naloga, ki jo ima vršiti ta ustanova sledeče:

1. Narodnemu invalidskemu fondu je naloga, da v denarju in blagu zbira sredstva, ki so preko in izven državnega budžeta potrebna za oskrbovanje oseb, zaščitenih s to uredbo, in jih porablja za potrebe in v mejah, določenih s to uredbo.

2. V ta namen fond:

a) zbira prispevke in vse dohodke, redne (predvidene s to uredbo) kakor tudi izredne in slučajne dohodke;

b) ukorišča svoje pravice po tej uredbi;

c) najema posojila, in

č) upravlja izdatke, predvidene s to uredbo.

Ako vzamemo samo eno konkretno nalogo, ki jo je fond vedno vršil, ko je dajal sredstva za zdravljenje invalidov v raznih zdraviliščih, predvsem v termalnih, tedaj bomo takoj zapopadli, kako potreben je prenos vseh njegovih pravic na Visoki komisariat v Ljubljani. Lansko leto je bilo v jesenskih mesecih omogočeno zdravljenje nekaterim vojnim invalidom v Dolenjskih Toplicah. Toda sredstva za to zdravljenje je dal Visoki komisariat na razpolago iz posebnih kreditov. Narodni invalidski fond pa ima možnost zbiranja lastnih sredstev po § 90 bivše invalidske uredbe. Danes morda ne bi prišle v poštev prav vse točke tega člena, toda mnoge so vendarle aktualne in bi se z njihovim uveljavljenjem in izvajanjem pridobila precejšnja sredstva za dviganje invalidskega fonda. Tudi § 39 bi s svojo točko 5 pripomogel v veliki meri k okrepitvi te velevažne ustanove. Člen 39 govori o raznih koncesijah, do katerih imajo prvenstveno pravico vojne žrtve.

V točki 5 pa je določeno: Če bi se za katero zgoraj navedenih dovolitev in posebnih pravic ne javila ne oseba, zaščiteni s to uredbo, ne Društvo vojnih invalidov, mora prizadeto državno ali samoupravno oblastvo o tem obvestiti upravo narodnega invalidskega fonda, ki kar najhitreje doženi, da se je res to pripetilo, in privoli, da prevzema posele druga oseba proti primernemu deležu pri dobičku, kolikor bi posebne pravice iz odstavka 3 ne pridržala sebi. Dodelitve in posebne pra-

vice se podeljujejo predvsem tistim osebam, ki se zavežejo, da zaposlijo največ oseb, zaščitenih s to uredbo, in zjamčujejo, da bodo dajale narodnemu invalidskemu fondu večji dohodek.

Iz določil navedenih dveh členov bi invalidski fond brez dvoma lahko zbiral zadostna sredstva, da bi lahko služil svojemu namenu. S prenosom pristojnosti bivše uprave narodnega invalidskega fonda na oddelek za socialno politiko in narodno zdravje pri Visokem komisariatu, bi prišla v kompetenco tega oddelka tudi pravica določanja višine prispevka za narodni invalidski fond, ki so ga po uredbi dolžni plačevati oni, ki dobijo razne koncesije, do katerih imajo prvenstveno pravico po bivši uredbi zaščiteni osebe. S temi predmeti bi se pa zagisural ne obstoj fonda samega, temveč bi se v njem zbrala tudi zadostna sredstva, da bi v celoti služil svojemu namenu.

V eni prejšnjih števil Vojnega invalida smo razpravljali o zdravljenju invalidov doma. Tudi letos so namreč bili imenovani uradni zdravniki, ki določajo, ali se določene bolezni invalidov lahko zdravijo doma. Če je tako zdravljenje odobreno, ima invalid pravico do povračila teh stroškov iz invalidskega fonda. To zdravljenje pa bi se dalo najbolje izvesti z ustanovitvijo invalidskih zdravstvenih zadrug, o katerih smo že mnogo pisali. Toda ustanovitev in obstoj teh zadrug bi bil omogočen edino s pomočjo podpor iz invalidskega fonda.

Tudi spada med naloge narodnega invalidskega fonda popraviljanje in najem zgradb, namenjenih za potrebe, predvidene z bivšo uredbo o vojnih invalidih. In med te potrebe spada tudi protezna delavnica, ki se bo v kratkem izselila iz svojih dosedanjih prostorov. Gradbeni prostor za invalidski dom v Ljubljani je že kupljen in je last narodnega invalidskega fonda. Na tem svetu že stojijo neke barake. S primernim zneskom iz sredstev fonda bi se dale te barake pripraviti za uporabno protezno delavnico.

Ugotoviti je treba, da je narodni invalidski fond pri Visokem komisariatu že osnovan. Njegov delokrog je zelo obširen, zato so predvideni tudi precejšnji viri gmotnih sredstev, ki se stekajo v njegovo blagajno. Toda ti predvideni viri se bodo lahko zbirali šele tedaj, ko bo v celoti prenesena pristojnost bivše uprave narodnega invalidskega fonda na oddelek za socialno politiko in narodno zdravje pri Visokem komisariatu v Ljubljani.

Prepričani smo, da bo narodni invalidski fond z lahkoto vršil svojo nalogo v Ljubljanski pokrajini, pozdravljamo invalidi prenos pristojnosti bivše uprave tega fonda na Visoki komisariat v Ljubljani.

Za one, ki dobivajo doklade

Vojni invalidi II., III., IV., V. in VI. skupine, to je oni od 100% do 60% nesposobnosti, dobivajo, če so siromašni, za sebe in za vsakega rodbinskega člana draginjske doklade, ki na leto znašajo za vsakega: v I. draginjskem razredu po 410 L. 40 cent., v II. draginjskem razredu po 273 L. 60 cent. in III. draginjskem razredu po 136 L. 80 cent. V enakem iznosu se te doklade zvišajo onim, v katerih družinah se na novo rode otroci.

Vendar pa upravičenci za mnoge nove družinske člane še ne prejema doklad, čeprav so jih prijavi. Upravičenci poizvedujejo, kdaj bodo te nove doklade dobili.

Stvar je sledeča. Kakor invalidnino, morajo tudi draginjske doklade po novi uredbi priznavati invalidska sodišča. Za vsak primer povišanja draginjskih doklad mora biti izdana najprej rešitev okrožnega invalidskega sodišča. To rešitev mora potrditi v drugi instanci še višje invalidsko sodišče.

Ker nimamo še druge instance, to je višjega invalidskega sodišča, morajo

zadeve toliko časa čakati, da bo ustanovljeno. Toliko časa, dokler ne bodo ta povišanja draginjskih doklad odobrena po višjem invalidskem sodišču, ne morejo biti izplačana.

Po prejšnjem invalidskem zakonu iz leta 1929. je finančna direkcija, ki nakazuje invalidske prejemke, lahko sama priznala tudi povišanje doklad in jih nakazala brez vsakega sodnega rešenja, po novi uredbi pa to ni več mogoče. Vsi invalidski prejemki so vezani na sodne rešitve obeh instanc.

Invalidska uredba pa določa, da tečejo vse draginjske doklade za družinske člane od dneva prijave oziroma od datumov zadevnih rojstnih listov, čeprav ne morejo biti takoj redno izplačane. Zato se ni treba bati, da bi kdo izgubil kak znesek, ker, če zadeve niso takoj zrele za izplačilo, bodo pa tisti zneski nakazani za nazaj. Težje je za one, ki morajo čakati na rešitve za vse invalidske prejemke in sploh na priznanje vseh invalidskih pravic, kakor za te, ki čakajo samo na en del, to je samo na povečanje tega, kar že imajo.

Pomen društva vojnih invalidov

Važen činitelj v invalidskem vprašanju je vsekakor društvo vojnih invalidov. To je predstavnik vseh vojnih žrtev in naši pokrajini, skrbi za točno in pravilno razvijanje invalidskega vprašanja in njegov napredek.

Posamezni člani se ne zavedajo, kako važna in koristna ustanova je prav Zdrženje vojnih invalidov. Ne smel bi pa nihče presojati organizacijo z vidika lastne koristi. Pomen ali namen združenja vojnih invalidov je jasno označen v njegovih društvenih pravilih, pa tudi v §§ 87 in 109 invalidske uredbe. Kdor to pravilno razume, bo takoj spoznal, da je njegov namen le pravno posredovanje pred državnimi in drugimi oblastmi, ki morajo skrbeti za pravice vojnih žrtev, ni pa dobrodelna ustanova, katere dolžnost je za nje sama skrbeti.

Mnogi člani sploh ne ločijo dolžnosti od dobronamernosti iz proste volje, ker mislijo, da je udruženje oblast, ki odloča o pravicah po invalidski uredbi in je njegova krivda, če kdo ne dobi pokojnine, zdravljenja, ugodnosti pri vožnji itd. Nekateri tudi mislijo, da je združenje zato, da deli podpore in druge denarne ugodnosti. Če ne dobe podpore, posojila ali druge ugodnosti, pa zanemarjajo članske dolžnosti. Nekateri celo mislijo, da je treba vsako ugodnost, ki jo jim je nudilo združenje, izrabljati na ta način, da ni treba vračati posojila in plačevati nobene skupne dajatve, češ da mora dobiti od združenja vojnih invalidov sploh vse zastoj.

Je tudi nekaj takih, ki so redni člani le toliko časa, dokler potrebujejo

organizacijo za intervencijo, za doseg svojih ugodnosti, potem pa jo zopet puste in se ne brigajo zanjo. Zato pa je čisto pravilno, da je nova invalidska uredba določila, da je članstvo pri združenju obvezno. Članarina, obenem tudi naročnina za naše glasilo se kar odtegujeta od invalidskih prejemkov. Oni, ki invalidnino še ne dobivajo, ker njihove zadeve še niso rešene, morajo plačevati sami članarino in naročnino in ravno zaradi premale zavednosti in pojmovanja zaostajajo z dajatvami združenju.

Važno in potrebno je, da se vojne žrtve v vsem oklenejo svoje organizacije, ki jim gre v vsakem oziru na roko. Naše združenje ne skrbi samo za invalidske pravice, ampak se briga tudi za gmotno oskrbo svojih članov, ker podvzema različne akcije za njihovo pomoč, kakor akcije za kredite, drva, premog itd. V preteklih časih je bilo naše združenje prvi in največji pobornik za pravično rešitev vprašanja vojnih žrtev in velike zasluge ima za obstoječo invalidsko zakonodajo.

Upoštevati moramo, da sedanji člani ne bodo še tako hitro izumrli. Zato je neizbežno potrebno, da se sleherni, ki spada med vojne žrtve, z vso vnemo oklene Zdrženja vojnih invalidov.

*** Potrebujete li pisarniške potrebščine, pisemski papir, svinčnike, nalivna peresa, avtomatične svinčnike, obrnite se na Knjigarno Učiteljske tiskarne v Ljubljani.**

V sobi na postelji pač leži ta mladi mož. Junak, so pisali o njem. Toda ne menijo se zdaj zanj ne človek, še manj narava. Da, pač morda tistole bitje tam v vnožju!... Bledi obraz mu izraža bolečino, ki ni zrastle na duši. To bolečino je zadala te prihajajoča pomlad. Človek stiska roke, rad bi zavpil — ta bolečina: noge mu je vzel strašni mraz; v ozeblini, ki so ostale, pa stopa tale letni čas: cvre led v mesu in čuti, kakor da bi to meso žgal. — Kakor da ni njegov ud!... Zdaj pa zro oči v dan, ki diši po pomladi, ko možgani vrtajo po krajih, koder je tedne in tedne in mesce, moril ljudi neusmiljeni mraz... Kje je še to? A kakor da se hoče ta ali drugi sončni žarek poigrati z bolnimi nogami, razmesarjenim desnim ali levim udom, ki je odpal pod žgočim mrazom brez bolečine, se zdaj maščevalno, kot da je bilo takrat premalo trpljenja, kakor žgoča igla ali žareči ostrí nož zapiči v meso in žge, da bi človek od bolesti zblaznel!... In hrope človek, išče pomoči, nato usta zakriče po pomoč, da zareže glas skozi kosti:

»Mati!«

SLUŽBENI DEL

Ljubljana. Za premog in drva, ki jih je v l. 1941. oskrbel krajevni odbor za svoje člane, je zabeleženih še precej dolžnikov, ki dolgujejo skupno 7500 L. Ponovno jih opozarjamo, da izvršijo svojo dolžnost in plačajo zaostali dolg. Odboru je denar potreben, ker smo medtem začeli novo akcijo za oskrbo članstva s kurivom. Če za lansko akcijo smo porabili vsa svoja razpoložljiva sredstva in smo morali najeti celo posojilo. Za nadaljnji nakup premoga in drv nam je denar nujno potreben, zato opozarjamo vse dolžnike, da to upoštevajo in takoj poravnajo svoj dolg.

Krajevni odbor v Kočevju opozarja vse člane, ki niso plačali članarine in naročnine na list, naj to store do 15. aprila. Mnogi so tudi še na zaostanku iz prejšnjih let. Te opozarjamo še posebej, naj izvršijo svojo dolžnost. Plačati morajo članarino po 5 L. letno tudi oni, ki prejema invalidnino. Ker je mnogo članov odpadlo z izselitvijo, je zaradi tega nastal velik padeč na dohodkih. Zato je dolžnost vsakega člana, da izpolni svojo dolžnost. — Članstvu sporočamo, da je sedaj pisarna pri g. Tomicu Edvardu, gostilna v Kočevju 110.

RAZNE VESTI

*** Ukinjena invalidnina.** Iz »Domoljuba« z dne 19. marca t. l. posnemamo sledeče pojasnilo: Že v l. 1939. ste zaprosili za priznanje invalidnine po v svetovni vojni padlem sinu. Januarja mesca 1941. ste prejeli tozadevno rešitev ljubljanskega okrožnega sodišča, ki vam je pravico do invalidnine in draginjskih priznalo. Denarja pa niste dobili še nič nakazanega. Na ozemlju Ljub. pokrajine veljajo še vsi stari zakoni. Po invalidskem zakonu iz leta 1938. pa je potrebno, da Vrhovno invalidsko sodišče v Beogradu potrdi prvostopno odločbo in šele potem sme finančna direkcija izplačevati invalidnino. Ker Vrhovno invalid. sodišče v Beogradu ne posluje več za ozemlje, ki spada v Ljubljansko pokrajino, je potrebno, da se ali spremeni invalidski zakon ali pa, da se osnuje Vrhovno invalidsko sodišče v Ljubljani. Dokler tega Vrhovnega invalidskega sodišča ni, so vse invalidske stvari dokončno nerešljive in morajo vsi prizadeti čakati, da oblast potrebno ukrene.

*** Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.**

*** Pravico do legitimacije za polovično vožnjo** si pridobijo invalidi in ostale vojne žrtve že z rešenjem invalidskega sodišča prve stopnje. V prejšnji številki je bilo pomotoma navedeno, da pripada ta pravica šele tistim, ki imajo že rešitev vrhovnega invalidskega sodišča.

*** Božične podpore.** Posamezni invalidi se obračajo na pokrajinski odbor za podpore iz zneska 10.000 L., ki ga je naklonil vojnim žrtvam Ekselencija Visoki Komisar. Vsem tem sporočamo, da je bil ta znesek sorazmerno porazdeljen na krajevne odbore, ki so vsi podpore že razdelili. Razumljivo je, da so bile pri tej podpori upoštevane le najsiromašnejše vojne žrtve.

*** Iz zgodovine proteze.** Prvo poročilo o protezi najdemo v starih kirurških knjigah Ambroisea Pareja, ki popisuje različne ortopedične aparate, med njimi tudi tako zvano protezo za spodnjo okončino »malega Lotharinga v Parizu«. Ta proteza je približno iz l. 1569. in je izgotovljena iz jekla in jeklene pločevine. Popolnoma je podobna tedanjim oklepom, ki jih dandanes vidimo v muzejih. Ta proteza je zelo lepo izdelana, je pa zelo težka. Izdelal jo je kak mehanik, ki je živel v Parizu in je bil znan pod imenom »mali Lohtaring«. Njena komplicirana konstrukcija je najboljši dokaz, da so umetni udje obstajali že v srednjem veku.

*** Za lesene proteze spodnjih okončin** se uporabljajo razne vrste lesa. Med najprikladnejše prištevajo jelšev, lipov, orehov, vrbov, jesenov, brestov in gabrov les. Zelo dobro se da obdelovati tudi les ameriške vrbe. V ljubljanski protezni delavnici se uporablja v glavnem lipovina za umetne proteze, a štule izdelujejo tudi iz brestovine, gabrovega in jelševega lesa.

*** Umrli so: Drobnič Terezija** iz Ljubljane, stara 88 let. Pokojnica je bila zaščitena in je kot mati po padlem sinu prejela invalidnino. Mahkovec Ivan iz Studenca. Bil je 20% invalid in je prejemal invalidnino. Oven Jakob iz Gaberja pri Dobrovi. Imel je prvi sklep, s katerim mu je bila priznana 30% invalidnost. Černe Valentin iz Sneberja. Pokojnik ni dočkal dokončne rešitve svoje invalidnosti. Okrožno invalidsko sodišče mu je priznalo 20% nesposobnosti. Vsi navedeni so bili člani ljubljanskega krajevnega odbora. Naše vrste se krčijo. Odrpta noč in dan so groba vrata — al' dneva ne pove nobena pratka.

Vse, kar potrebujete za katero koli pisarno, dobite po zmernih cenah v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Albin Podjavoršek:

Invalidove muke

Ci-ci, ci-ci-cil! Zunaj se oglasa ptič droban. Okno je odprto, v sobo prihaja duh po svežem soncu. Jezus, kako pa je ta duh sovražen za ozebljence! Svetel dan žari — lep, prelep je svet, da bi ga gledal — — — da bi večno strmel vanj!... In vendar — ni je večje bolečine, kot je ta bolečina spomladi...

V sobi na postelji leži mlad človek. Glavo ima obrnjeno proti oknu, oči mu zro v ta lepi dan. To čudno sonce pošilja toplejše žarke na zemljo, kot jih je pošiljalo vso dolgo, dolgo zimo, in ti žarki tope sneg po strehah, led v mlakah in ribnikih — kakor da bi se cvrl svet, se zdi. Vse, kar je bilo za ledeno, se spreminja v prejšnjo podobo — voda bo spet voda; veselo bo valovila, včasih človeškim očem neznamo, pod vesli lahnih sapic, tekala bo, kamor jo bo nosila volja narave, in nikjer ne bo spomina o ledu, snegu, strašni mrzli, neusmiljeni zimi, ko je vladal grozni mraz...

Pa res je tamle mati. Ta dobra mati, ki je vedno pri rokah! Ob vnožju sedi in plete nogavico. Sočutno zre sina: solze ga božajo, roka tolaži. Iz sina vro besede, a prav za prav so to misli, ki jih vedno misli ubogi človek.

»Ali sem res toliko zagrešil, da me življenje tako trpinči? Brez nog sem! In te bolečine zdaj — ah, da bi znorel!«

»Sin,« pravi mati, »potrpi, saj bo kmalu bolje! Vidiš, sonce že sije! Samo tale čas da gre mimo, pa boš dober, zdrav. Res nimaš nog, a glej, kolikokrat sem ti že hotela povedati: Bog ve, čemu je to dobro!

»Že,« odgovarja mladenič, »ampak rad bi vedel, kdaj sem to zaslužil? — U-u-u!« tuli nato; »kako boli, boli! — Mati!!!«

In mati gleda, kako takrat posebno vroč sončni žarek švigne v sobo pod odejo, da strpinči sina. Kako naj ga svojega otroka tolaži, ko je njeno srce polno bolečine?...

Ko je hodil ta njen sin še v ljudsko šolo, se spomni nekega berila. Oh, kako je tista zgodba žalostna!...

Nekoč je neka mati prinesla sinu v bolnico par nogavic. Sin se je prav-

kar vrnil s fronte. Dala mu jih je v roke s tihim upanjem v srcu. Sin pa se je turobno nasmehnil in odgrnil odejo. Sirota je opazila, da ji je otrok brez nog. In je kot Mati Marija zastrmela v ubogega sina... Tako zre v njegovo bolečino tudi ta...

»Ah,« pravi in težko ji je pri duši, »vse bo prešlo!«

A je nje bolečina taka, kot je bila Materina, ko je zrla na križu Jezusa...

Bog ve, koliko je bilo na svetu takih trpljenj. Toda zunaj se pripravlja narava na pomlad... Drobni zvončki pridno zvonijo in trobentice trobijo o novem času; »ci-ci-ci« poje ptič droban, sonce siplje na zemljo svoje prešerno zlato, led se topi, potoček zuberi — — — res, vse oznanja, da se bliža pomlad, vse poje...

Le bolečina mladega pohabljenca grozno kriči in čim bližji je tisti pomladanski dan, tem hujši, groznejši je krik... Voda je res postala voda, kar je bila poprej.

Ah, da, narava gre svojo pot, pa naj se človek jezi nad njo ali ne!...